УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ФАКУЛТЕТ ЗА СПЕЦИЈАЛНУ ЕДУКАЦИЈУ И РЕХАБИЛИТАЦИЈУ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ПОГОДНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Тема: „Идентификација потреба и врсте подршке деци са сметњама у развоју у редовним предшколским групама“.

Кандидат: мр Снежана Илић

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Датум и орган који је именовао комисију: 13.07.2010. године; Веће за мастер, специјалистичке и докторске студије, Универзитета у Београду, Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију.

Састав комисије:

1. Др Снежана Николић, ванредни професор, Соматопедија, 13. 07. 2009., Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитет у Београду;
2. Др Данијела Илић Стошовић, доцент, Едукативно-соматопедске дисциплине, 24. 05. 2006., Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитет у Београду;
3. Др Шпела Голубовић, ванредни професор, Специјална рехабилитација и едукација, 15. 01. 2009., Медицински факултет, Универзитет у Новом Саду.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име, име једног родитеља, презиме: Снежана (Бранко) Илић

Датум и место рођења, општина, република: 01.01.1977., Београд, Савски венац, СР Србија

Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 05.07.2007.год. на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитета у Београду „ЕВАЛУАЦИЈА МОТОРИЧКИХ АКТИВНОСТИ У ПРОГРАМИМА РАЗВОЈНИХ ГРУПА“.

Научна област из које је стечено звање магистра наука: Соматопедија

Основне студије. Дипломирала је на Дефектолошком факултету, Одсек за Соматопедију, 2001. године, са високом просечном оценом (9,62) и оценом 10 на дипломском испиту. За постигнуте резултате, више пута је награђивана. Добитник је факултетске награде која се додељује најбољем студенту генерације (2000. године), награде фондације "Универзитет будућности", као један од 1000 најбољих студената са свих универзитета у Републици Србији и награде Норвешке амбасаде у виду једнократне стипендије.

Постдипломске студије. Магистарске студије на научном подручју Соматопедија уписала октобра 2001. године Све испите предвиђене програмом магистарских студија положила у предвиђеном року, са просечном оценом 10,00.

У звању млађег истраживача, сарађивала је у реализацији међународног међуниверзитетског пројекта (2006-2009) који је окупио истраживаче са Универзитета: у Београду, Ослу, Загребу, Љубљани, Скопљу и Сарајеву. Сарађивала је и на пројектима "Инвалидске студије" (Oxfam, 2002); «Службе подршке за телесне инвалиде» (Центар за самостални живот инвалида Србије, 2000.); "Права и потребе особа са инвалидитетом" (Министарство за рад и социјална питања, 2003). Партиципант је већег броја едукативних семинара: UNESCO Тренинг за инклузивно образовање (2005), Светски конгрес особа са инвалидитетом у Winipegu (Kanada, 2004); "Квалитетно образовање за све" (Министарство просвете и спорта, 2003); „Активно учење у раду са децом маргинализованих група" (основни и супервизорски ниво едукације, сертификован од стране Министарства просвете, 2008), ''Образовање и васпитање деце са посебним потребама'' и "Квалитетно образовање за све" (Министарство просвете и спорта, 2004), Тренинг тренера за реализацију семинара сензибилизације ''Деца са посебним потребама – основна права и потребе, образовне потребе и укључивање", 2005. године.

Приказ научно стручних радова са оценом: Кандидат Снежана Илић има два објављена рада у целини у часописима националног значаја, пет радова у тематском зборнику међународног значаја, три рада у тематском зборнику националног значаја, пет саопштења са међународног научног скупа, објављена у изводу, једно саопштење са

скупа међународног значаја, штампано у целини, као и осам саопштења са скупа националног значаја, штампана у изводу. Најзначајнији радови:

1. Рапаић, Д., Стојковић, И., Недовић, Г., **Илић, С.** (2009). ДЕЦА СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ У ИНКЛУЗИВНОМ ПРОЦЕСУ-ИСКУСТВА И ИЗАЗОВИ. У: Д. Радовановић (Ур.) *Истраживања у специјалној едукацији и рехабилитацији.* Београд: Универзитет у Београду-Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, стр.417-434, ИСБН 978-86-80113-84-*5.*
2. **Илић С.,** Николић С**.** (2010): МОТОРИЧКИ РАЗВОЈ КАО ОСНОВА ПСИХОМОТОРНОГ РАЗВОЈА ДЕЦЕ ОМЕТЕНЕ У РАЗВОЈУ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА, у Ковачевић Ј., Вучинић В.: СМЕТЊЕ И ПОРЕМЕЋАЈИ: ФЕНОМЕНОЛОГИЈА, ПРЕВЕНЦИЈА И ТРЕТМАН, стр. 79-92, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Београд. (ИСБН 978-86-80113-98-2)
3. **Илић С.**, Николић С. (2008): ЗАСТУПЉЕНОСТ ПРОГРАМСКИХ АКТИВНОСТИ У РАЗВОЈНИМ ГРУПАМА, Специјална едукација и рехабилитација, бр 1-2, ЦИДД, Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, стр. 73-93 ИССН 1452-7367,
4. **Илић С**., Николић С. (2007**) "**EVALUATION OF PROGRAMS OF DEVELOPMENTAL GROUPS", ’’6th European Congress of Mental Health in Intellectual Disability’’ Загреб, стр. 95, ИСБН 978-953-6418-596
5. Николић С., Илић-Стошовић Д., **Илић С.** (2010): STANDARDS FOR DEVELOPMENT AND LEARNING OF EARLYAGED CHILDREN, in Contemporary views on the motor development of a child, proceedings, 267-270, The 6th international scientific and expert symposium, Portorož.(ISBN 978-961-6328-84-5; COBiss.SI-ID 65657089)

Највећи број објављених и саопштених радова директно се односе на обраду истраживачких проблема из научне области Соматопедија. Радови представљају допринос изучавању и потпунијем познавању метода предшколског едукативно-клиничког рада са децом са моторичким поремећајима. Поред радова кандидата, учешће на пројектима и едукацијама потврђује опредељење за константно усавршавање, висок ниво мотивисаности и подобност за бављење научно истраживачким радом.

III ОБРАЗЛОЖЕНИ КРИТЕРИЈУМИ И РАЗЛОЗИ НА ОСНОВУ КОЈИХ СЕ ЗАСНИВА ПОЗИТИВНА ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДОКТОРСКУ ДИСЕРТАЦИЈУ

На основу увида у биографију, стручну и научну активност кандидата мр Снежане Илић, Комисија сматра да кандидат испуњава услове по Закону о високом образовању члан 87 („Сл. Гласник РС“, бр. 76/2005, 100/2007, 97/2008 и 44/2010) и Статуту Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, за израду докторске дисертације, с обзиром да има:

- одбрањену магистарску тезу и академски назив магистра наука,
- више научних радова од значаја за развој науке објављених у часописима националног значаја са рецензијом,
- више радова саопштених на међународним и домаћим скуповима, штампаних у целини или изводу,
- учешће у научно истраживачким пројектима.

IV ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

Име, име једног родитеља, презиме: Снежана Јанко Николић

Датум и место рођења, општина, република: 13. 04. 1961., Батајница, Земун, СР Србија

Проф. Др Снежана Николић је завршила Дефектолошки факултет у Београду, Смер за телесну инвалидност, 1986. године, са просечном оценом у току студија 8.68 и оценом 10 на дипломском испиту. Магистарску тезу под називом "Соматопедски стимулативни третман као метод примарне превенције поремећаја психомоторног развоја деце из ризичних трудноћа" из научне области Соматопедија, одбранила је 1992. године на Дефектолошком факултету у Београду. Докторску дисертацију под називом "Утицај дефектолошког третмана на психомоторни развој деце" одбранила је 1996. године на Дефектолошком факултету у Београду. У Ректорату београдског Универзитета промовисана је у доктора дефектолошких наука 1997. године.

На Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију (раније Дефектолошки факултет) ради од 1989. године, када је бирана на радно место сарадника у звању асистента приправника на предмету *Соматопедија*. На радно место сарадника, у звању асистента, на предметима *Соматопедија и Методика васпитно образовног рада са телесно инвалидном децом предшколског узраста*, изабрана је 1992. године. У звање доцента, за предмет *Методика предшколског рада са телесно инвалидном децом,* изабрана је 1997. године и том приликом јој се поверава, у истом звању, и предмет *Педагогија телесно инвалидних лица*. На радно место наставника, у звању ванредног професора за предмет *Методика предшколског рада са телесно инвалидном децом,* изабрана је 2002. године и том приликом јој се, у истом звању, поверава и предмет *Педагогија телесно инвалидних лица*.

На последипломским студијама, на смеру за Соматопедију, Дефектолошког факултета, након стицања звања доцента, од 1998. године изводи наставу из предмета *Новине у едукацији телесно инвалидних лица.*

Реформом наставног плана и програма од 2006. године, у акредитованим програмима, реализује наставу из предмета: *"Развојна процена и третман деце са моторичким поремећајима предшколског узраста"* и *«Методика васпитно-образовног рада са децом са моторичким поремећајима»*. На акредитованим мастер студијама реализује наставу из предмета: *Програми превенције, дијагностике и ране интервенције у специјалној едукацији и рехабилитацији, Феноменологија моторичких поремећаја код хронично оболелих особа и Модели подршке особама са хроничним обољењима*, а на докторским студијама, према

стандардима Комисије за акредитацију има услове за реализацију наставе из предмета: *Истраживање комплементарних и супортивних дијагностичких, едукативних и терапијско рехабилитационих поступака*.

Члан је више комисија за оцену и одбрану магистарских теза и докторских дисертација, а ментор је две докторске дисертације и три магистарске тезе. Рецензент је једног практикума и два уџбеника. Члан је више комисија за избор у сарадничка и наставничка звања. Посебне области интересовања су јој стимулација психомоторног развоја деце са ризиком, као и предшколске васпитно-образовне могућности деце са моторичким поремећајима.

Приказ научно стручних радова са оценом: Аутор је и коаутор 5 универзитетских уџбеника, 7 поглавља у монографијама међународног значаја, 9 поглавља у монографијама националног значаја, 2 рада у међународном часопису са SCI листе, 10 саопштења са међународног скупа, штампана у изводу, 23 рада у часопису националног значаја, 4 саопштења са скупа националног значаја, штампана у целини, 31 саопштење са скупа националног значаја, штампана у изводу. Најзначајнији радови :

1. **Николић С**., Илић-Стошовић Д. (2009): DETECTION AND PREVALENCE OF MOTOR CKILL DICORDERC, Research in Developmental Disabilities. 30 (6):1281-1287, The Netherlands. 0891-4222/$
2. Илић С., **Николић С.** (2010): МОТОРИЧКИ РАЗВОЈ КАО ОСНОВА ПСИХОМОТОРНОГ РАЗВОЈА ДЕЦЕ ОМЕТЕНЕ У РАЗВОЈУ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА, у Ковачевић Ј., Вучинић В.: СМЕТЊЕ И ПОРЕМЕЋАЈИ: ФЕНОМЕНОЛОГИЈА, ПРЕВЕНЦИЈА И ТРЕТМАН, стр. 79-92, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Београд. (ИСБН 978-86-80113-98-2)
3. **Николић С.,** Илић-Стошовић Д., Илић С. (2010): EARLY INTERVENTION IN SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION, in Nedović G. et oll: SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION – SCIENCE AND/OR PRACTICE, 195-226, Society of Special Educators and Rehabilitators of Vojvodina, Novi Sad.
4. **Николић С**., Илић С. (2005): ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ ДЕЦЕ С МОТОРИЧКИМ ПОРЕМЕЋАЈИМА, стр. стр. 69 – 99, у Рапаић Д., Иланковић В., Николић С. и сар.: ШКОЛОВАЊЕ ДЕЦЕ С МОТОРИЧКИМ ПОРЕМЕЋАЈИМА, Дефектолошки факултет, Универзитет у Београду, ИСБН 86-80113-41-7, БИГ штампа, Београд.
5. **Николић С**., Илић С. (2007): МОТОРИЧКЕ СПОСОБНОСТИ ДЕЦЕ РАЗВОЈНИХ ГРУПА, у Радовановић Д. (ед): НОВЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ У СПЕЦИЈАЛНОЈ ЕДУКАЦИЈИ И РЕХАБИЛИТАЦИЈИ, стр. 605-614, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Београд.

Радови др Снежане Николић, ванредног професора Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитета у Београду, могу се, дидактички, сврстати у неколико основних категорија: унапређење детекције, дијагностике и третмана заостајања у психомоторном развоју деце са ризиком у раном детињству; изучавање

метода соматопедске дијагностике и конструкција рехабилитационих модела за подстицај психомоторног развоја деце предшколског узраста и превенцију секундарних поремећаја; специфичности васпитања и образовања телесно инвалидне деце и могућности соматопедске интервенције у предшколском периоду; начини усвајања и реализације садржаја предшколских програма, избор одговарајућих метода и садржаја рада, организациони облици и модели предшколског васпитања телесно инвалидне деце, могућности васпитања и образовања телесно инвалидне деце, како на предшколском, тако и на основношколском узрасту.

На основу увида у биографију, стручну, научну и педагошку активност др Снежане Николић, Комисија сматра да испуњава све услове, прописане Законом о високом образовању и Статутом Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, за ментора кандидату мр сци Снежани Илић, за израду докторске дисертације под називом: „Идентификација потреба и врсте потребне подршке деци са сметњама у развоју у редовним предшколским институцијама“.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

Назив теме одговара и у потпуности представља садржај и предмет истраживања.

Предмет истраживања је проблем великог броја деце са сметњама у развоју и специфичним развојним тешкоћама у редовним предшколским групама (са интенцијом повећања), без адекватног процеса идентификације тешкоћа, а услед тога и без адекватне подршке у предшколском узрасту, пре укључивања у основну школу. Истраживањем се обезбеђују неопходни инструменти за препознавање основних области тешкоћа од стране васпитача, родитеља и дефектолога, који могу да помогну прецизнијој детекцији основних слабости и снага, како би се васпитно-образовни процес усмерио у правцу умањења сметњи и јачања преосталих потенцијала.

Изабрана основна литература, указује на кандидатово познавање проблематике, континуирано професионално бављење у овој области и доступност најновије иностране литературе значајних аутора у овој области.

Циљеви истраживања се односе на утврђивање стандардне процедуре и избора адекватних метода за процену деце предшколских група, кроз прилагођавање постојећих и развој неопходних инструмената у различитим доменима процене детета са развојним сметњама, као и формулисање конкретних поступака у идентификацији области неопходне подршке и интервенције, на нивоу саме предшколске установе.

Очекивани резултати (хипотезе): Кандидат очекује да ће увођење ВЕК процене васпитачима, путем свакодневног посматрања, олакшати рано откривање заостајања у развоју и неоубичајеног начина понашања код деце, у осам критичних области дететовог

функционисања, као и регистрацију, разврставање, и кооперацију са стручним службама. Родитељска евалуација развојног статуса детата (PEDS), као метод детектовања развојних и бихејвиоралних проблема код деце, укључује процену свих развојних домена: фина моторика, груба моторика, социо- емоционални развој, самопомоћ, експресивни говор, рецептивни говор, и за старију децу, читање и математика (укључујући и понашање). Кандидат очекује да ће овај инструмент родитељима омогућити објективнију развојну процену детета и упутство за пожељну родитељску праксу, док ће PEDS DM инструмент намењен деци узраста од рођења до 8 година, кроз 6 до 8 ајтема за сваки развојни домен, стручним службама обезбедити прецизан, валидни, развојно бихејвиорални скрининг који пружа могућност откривања, праћења и контроле развоја детета и одређење свих процедура ране интервенције. Сваки ајтем је формиран у оквиру сринингa за домен из кога су изведена и проблематична постигнућа као гранична на 16. перцентил или испод (тачка испод које деца имају велике тешкоће с редовним програмима). PEDS DM поседује осетљивост и спецификације, како кроз развојне домене, тако и кроз узрасне категорије (нивое) показује ваљаност у 70% до 95% према стандардима за скрининг инструменте.

Тиме би се створио јединствени оквир за увођење обавезне процедуре раног откривања деце са сметњама/поремећајима у развоју, њиховог праћења и подршке у предшколским установама, као и критеријуми израде индивидуалних образовних програма за децу са сметњама и поремећајима у развоју, укључених у редовне предшколске институције.

*План рада (кроз задатке истраживања)***:** Истраживачки модел планира релизацију следећих задатака: Испитати учесталост и структуру развојних сметњи и поремећаја деце укључене у редовне предшколске групе, коришћењем PEDS, PEDS DM и BEK теста од стране родитеља, дефектолога и васпитача и упоредити добијене резултате. На основу резултата процене стручњака, утврдити врсте неопходне помоћи деци са сметњама у редовним предшколским установама и упоредити са врстом актуелне подршке које васпитачи пружају деци са сметњама у развоју и дати предлог процедуре детекције, праћења и подршке, као и израде ИОПа у предшколским установама за децу са сметњама и поремећајима у развоју.

Метод и узорак истраживања: Узорак истраживања ће чинити деца узраста од 4 - 6 година укључена у редовне предшколске установе на територији две општине града Београда, родитељи деце, као и васпитачи поменутих предшколских установа. Величина узорка: 300 деце, 300 родитеља и васпитачи у испитиваним групама.

Место: Две предшколске установе на нивоу града Београда, током 2010/11. године.

Методе статистичке обраде података и остале релевантне информације: Примениће се адекватне параметарске и непараметарске статистичке методе којима ће се потврдити значајност ефеката испитиваних варијабли.

VI ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ КАНДИДАТА И ТЕМЕ

Циљ истраживања је прилагођавање постојећих и развој неопходних инструмената и процедура, који би допринели побољшању компетенција васпитача, родитеља и стручних сарадника предшколских институција (дефектолога), за правовремено откривање деце са сметњама у развоју и интервенцију на нивоу самог вртића, те могућност да се, кроз формулисање конкретних поступака у идентификацији области неопходне подршке и интервенције, велики део развојних проблема и проблема психо-социјалне адаптације решава у природном окружењу детета, а не у институцијама здравственог система.

У различитим доменима процене детета са развојним сметњама, одавно је приметан недостатак адекватних инструмената. Истраживање има јасну интенцију да провери валидност тестова BEK, PEDS и PEDS DM који се не примењују код нас, а који се успешно користе у свету, што би учинило јасан бенефит професионалцима, који имају непосредну улогу у детекцији, формулисању интервенције и праћењу детета.

На тај начин би се предложили нови критеријуми за процедуру евиденције, праћења и подршке деце са сметњама и поремећајима у предшколском систему, како би могли да, у правом развојном тренутку, компензујемо сметњу, правовремено стимулишемо целокупан развој и омогућимо квалитетну сазнајну интеракцију, кроз прилагођене активности, односно прилагођени индивидуални едукативни програм. Резултати ове тезе могу бити од велике користи не само за боље и реалније конципирање предшколских програма за децу са сметњама у развоју, већ и за шире сагледавање ове проблематике уопште.

Посебну апликациону вредност овог истраживања Комисија види у примени новог инструмента - PEDS i PEDS DM за процену способности деце узраста од 0 – 8 година и сагледавању развојних индикатора за процену учења, као и опредељењу кандидата да, након процене психомоторног статуса деце укључене у редовне предшколске групе, понуди стратегију евиденције, праћења и подршке деци са сметњама и поремећајима у предшколском систему, која би имплементирана у постојеће програме, могла допринети оптималнијем развоју психомоторних и сазнајних способности ове деце.

На основу темељне анализе понуђене идејне скице пројекта докторске дисертације „Идентификација потреба и врсте подршке деци са сметњама у развоју у редовним предшколским групама“, Комисија је става да овако предложена тема за израду докторске дисертације у потпуности задовољава све критеријуме за њену израду. С обзиром на постављене циљеве и задатке истраживања, комисија је става да теми докторске дисертације више одговара назив „Деца са сметњама у развоју у редовним предшколским групама: нови поступци идентификације, процене и подршке“.

На основу увида у биографију, стручну и научну активност кандидата мр Снежане Илић, Комисија сматра да кандидат испуњава услове по Закону о високом образовању и Статуту Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, за израду докторске дисертације, с обзиром да има:

- одбрањену магистарску тезу и академски назив магистра наука,
- више научних радова од значаја за развој науке објављених у часописима националног значаја са рецензијом,
- више радова саопштених на међународним и домаћим скуповима, штампаних у целини или изводу,
- учешће у научно истраживачким пројектима.

ПРЕДЛОГ

Комисија има част да предложи Већу за мастер, специјалистичке и докторске студије, Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитета у Београду, да прихвати извештај и одобри израду докторске дисертације под називом „Деца са сметњама у развоју у редовним предшколским групама: нови поступци идентификације, процене и подршке“, кандидата мр Снежане Илић.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Снежана Николић

2. Доц. др Данијела Илић-Стошовић

3. Проф. др Шпела Голубовић

Београд, 15. 12. 2010.